

Využitie podmieňovania – posilňovania

A. Petrove záchvaty hnevu

Peter je desaťročný chlapec diagnostikovaný ako autistický, bol na pobyte v liečebnom centre. Zúčastňoval sa na programe modifikácie správania, v ktorom univerzitní študenti pod vedením svojho učiteľa sa ho snažili naučiť rozprávať a zapájať sa do niektorých základných aktivít. Jeden z hlavných problémov, ktoré mal Peter, boli časté výbuchy hnevu, počas ktorých dupal, kopal, reval, hádzal vec, fackal sa, kričal a vrešťal „rezať“, „ihla“ a „Doktor“, a zároveň ukazoval na svoje ruky, nohu a niektoré iné časti. Ako sa zdalo, tieto záchvaty hnevu boli provokované frustrujúcimi udalosťami – napríklad, keď mu bolo zabránené opustiť miestnosť, alebo keď nedostal posilnenie pretože vynechal verbálnu odpoveď alebo dal zlú verbálnu odpoveď.

Jeho sedenia začali v malej miestnosti, viedla ich študentka. Peter sedel na malej stoličke, aby nemal možnosť sa odpútať a pobežovať po miestnosti sedel oproti stene. Kedykoľvek Peter začal mať záchvat hnevu, študentka si odsadla preč a ignorovala ho, kým jeho záchvat pominul na krátku dobu. Ak najmenej 15-20 sekúnd po odznení záchvatu sedel ticho, dostal pochvalu „Dobrý chlapec!“ a dostal bonusovú kartičku, ktorú si mohol vymeniť neskôr za sladkosť alebo potravu. Za každú dobu, počas ktorej sa počas 15-20 sekúnd nevyskytol záchvat hnevu, dostal ďalšiu kartičku. Ako výsledok tejto procedúry Peter ostal sedieť ticho počas krátkych období. Petrovo hnevlivé správanie sa počas vyučovania pomaly znižovalo, čím sa umožnilo pracovať na jeho verbálnych a iných základných spôsobilostiach. Pozorovaním Petra počas pobytu na dvore sa dalo zistiť, že mnohí vychovávatelia dávali posilnenia Petrovi, keď mal záchvaty hnevu. Je veľmi pravdepodobné, že tieto záchvaty hnevu boli posilnením jeho neželateľného správania. V použitom programe jeho záchvaty postupne zmizli.

Otázka:

Aký postup bol použitý? Vysvetlite jeho teoretické pozadie.

B. Vystúpenie s referátom

Alenka má problémy s vystupovaním pred triedou. Aj keď je vynikajúca žiačka, každá odpoveď pred triedou, keď má odpovedať, recitovať je pre ňu veľkým utrpením. Aj vtedy, keď hovorí o známych veciach, akonáhle sa postaví pred triedu detí/žiakov, a má niečo povedať, už to začne. Začne sa potiť, červenat', stráca hneď niť myšlienok, a začína prejavovať všetky známky akútnej anxiety (úzkosti). Jej učiteľka si to všimla dosť skoro na začiatku školského roka a zavolať si ju (jej rodičov) na osobný pohovor. Učiteľka sa dozvedela, že Alenka v minulosti zažila nepríjemný zážitok, keď sa jej kamaráti smiali, po tom, čo pred triedou zabudla text piesne, ktorú mala spievať. Odvtedy začala byť anxiózna (úzkostná) pri verejných vystúpeniach.

Otázky:

1. Ako môžu pomôcť Alenke teoretické a výskumné poznatky o podmieňovaní prekonať jej problémy?
2. Aké kroky by mala Alenka urobiť, aby sa zbavila anxiety z vystupovania pred triedou? Ako jej môže pomôcť učiteľka?

C. Cvičenie produkuje nudu

Učiteľ druhej triedy, ktorý zadal žiakom samostatnú prácu rutinného charakteru – precvičovanie pravopisu – našiel Lenku, ako má na lavici zábavný časopis, ktorý rýchlo skryla, keď sa k nej priblížil. Po príchode k nej ju oslovil:

„Lenka, prečo nerobíš pravopisné cvičenie, ktoré máš teraz robiť?“

Lenka sa začervenala a rýchlo vytiahla knižku spod časopisu a splašene hľadala v texte úlohu.

Po chvíli odpovedala: „Unavuje ma každý deň robiť tieto cvičenia počas štvrt'hodiny.

Cvičenie ...každý deň cvičenie ... to je nuda!“

Otázky:

1. Čo má urobiť učiteľ, aby urobil toto cvičenie zaujímavejším? Uveďte viac námetov.
2. Aké princípy učenia môže použiť?